

Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallisen strategian ja toimintaohjelman toteutusta ja seurantaa edistävä työryhmä 2017–2021 (YM039:00/2016)

**KOKOUSPÖYTÄKIRJA
29.9.2020**

TYÖRYHMÄN KOKOUS 2/2020 (kokous #21)

Aika: Perjantai 25.9.2020, klo 9.00–11.00
Paikka: Skype-yhteyksin
Läsnä: Tarja Haaranen, ympäristöministeriö PJ
 Mikko Kuusinen, ympäristöministeriö VPJ
 Ilkka Heikkinen, ympäristöministeriö
 Marina von Weissenberg, ympäristöministeriö
 Roosa Atula, ympäristöministeriö
 Henna Birkman, ympäristöministeriö
 Penina Blankett, ympäristöministeriö
 Sami Heikkilä, puolustusministeriö
 Armi Liinamaa, valtiovarainministeriö, budjettiosasto
 Johanna Niemivuo-Lahti, maa- ja metsätalousministeriö
 Timo Tanninen, Metsähallitus Luontopalvelut
 Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
 Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Hanna Pohjonen, Opetushallitus
 Miira Riipinen, Kuntaliitto
 Leif Schulman, Luonnontieteellinen keskusmuseo
 Tiina M. Nieminen, LUKE, Helsinki
 Petri Ahlroth, SYKE, luontoympäristökeskus
 Jouko Saastamoinen, Kainuun ELY-keskus, Kajaani
 Päivi Lundvall, Suomen luonnonsuojeluliitto
 Ari-Pekka Auvinen, SYKE, luontoympäristökeskus, asiantuntijasihteeri
 Marja Pylvänäinen, SYKE, luontoympäristökeskus, sihteeri

Mervi Heinonen, Metsähallitus, Luontopalvelut, vierailija
 Sara Viljanen, ympäristöministeriö, vierailija (poistui kello 9.50)
 Olli Ojala, ympäristöministeriö, vierailija
 Joonas Lehtomäki, ympäristöministeriö, vierailija (poistui kello 10.30)

1. Kokouksen avaus

Työryhmän uusi puheenjohtaja ympäristöministeriön Luontoympäristöosaston ylijohtaja Tarja Haaranen esittäytyi, avasi kokouksen ja toivotti työryhmän jäsenet ja asiantuntijat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja (kokous #20, 17.12.2019) hyväksyttiin muutoksitta.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Ajankohtaiset asiat

- Puheenjohtaja totesi, että koska koronatilanne on kiihtymässä työryhmä jatkaa kokoontumista etäyhteyksillä. Koronatilanne on huolestuttava, mutta tilanteessa on myös myönteisiä vaikutuksia, kuten ihmisten luontoon hakeutuminen. Biodiversiteetti ja ilmastonmuutos sekä niiden kytkeytyminen saavat näkyvyyttä, kun yhteiskuntaa jälleenrakennetaan koronan jälkeen. EU:n elvytyspaketti tarjoaa myös mahdollisuuksia,

- Hyviä raportteja on julkaistu: Global Biodiversity Outlook, WWF:n Living Planet Report eikä vähäisimpänä VN Teas -raportti kansallisen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman arvioinnista. Kaikki ovat arvokkaita biodiversiteetin turvaamisen jatkotyölle.
- Helmi-ohjelma on päässyt hyvin vauhtiin ja pitkän aikavälin tavoitteiden Helmi 2030 -ohjelmaa valmistellaan.
- Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tutkimusohjelma (erityisasiantuntija Joonas Lehtomäki YM)
<https://ym.fi/-/ymparistoministerio-avaa-puutteellisesti-tunnettujen-ja-uhanalaisten-lajien-ja-luontotyyppien-tutkimusohjelman-avustushaun>
 Lehtomäki on valmistelemaan PUTTE II -tutkimusohjelmaa, jonka toimintakausi on 2021–2022, budjetti on 200 000 € ja hakuaika päättyy 30.10.2020. Hakijoina voivat olla yliopistot, korkeakoulut ja muut tutkimustoimintaa harjoittavat yhteisöt.
<https://hakulomake.fi/ym/fi/node/72>

5. BD-viestintäsuunnitelma ja Luontosuhdebarometri – viestintäasiantuntija Henna Birkman YM

Henna Birkman kertoi Luontosuhdebarometristä ja sen tuloksista. Kysely tehtiin ensimmäisen kerran 2018 ja se uusittiin 2020. Otos oli noin 1 000 henkilöä. Tilaajana olivat YM ja SYKE ja se toteutettiin BD-viestintä-ryhmässä.

Kyselyssä kysyttiin: Luonnon merkityksestä itselle, Luonnossa liikkumisesta, Huolesta luonnon tilasta, Luontomme suurimmista uhista, Luonnon arvostuksesta/Puhdas luonto on tärkeä osa identiteettiä. Lisäkysymyksenä vuoden 2018 kyselyyn esitettiin kysymys koronakevään vaikutuksesta luontosuhteeseen. Lisäksi barometrissä koottiin Vastuut luonnosta ja muutos vuoteen 2018 verrattuna. [Katso Luontosuhdebarometrin tulokset esityksestä, joka on jaettu.]

BD-viestintäryhmä huomioi seuraavaa:

- Outoa, että huoli on vähentynyt samalla, kun tietoisuus luonnon tilasta kasvanut
- Lähipuistojen ja vastaavien merkitys on pienentynyt. Nyt **mennään** luontoon.
- Huoli luonnosta on globaalisti akuutimpaa kuin paikallisesti. Se luonto, josta suomalaiset Suomessa nauttivat, on hyvässä kunnossa
- Esim. Suomen luonnon päivän tunnettuus pientä, vaikka on luultu, että kampanjoitu suuresti; huoli roskaantumuksesta akuutein jne.
- Viestinnän kohderyhmänä 'luontogenre', vaikka kiinnostusta nykyisellään olisi laajemminkin?
- Laajempi sidosryhmäyhteistyö tarpeen

Keskustelua

- Puheenjohtaja kiitti BD-viestintäryhmän arvokkaista huomioista ja jatkopohdintoista.
- Keskustelussa todettiin mm., että käsitteenä biodiversiteetti ei aukene vähemmän koulutetulle väelle.
- Kuntaliiton kuntalaiskyselyssä nousi luonnonläheisyys, mahdollisesti korona-ajalla vaikutusta. Tärkeää on kuntalaisten luontosuhteen elvyttäminen. Mökkiläiset ovat korona-aikana kaivanneet neuvoja.
- Hyvä, että uutiset ja lehdet ovat kirjoittaneet paljon luonnon merkityksestä ihmisille, mutta jutut toistavat usein samaa kaavaa, eivätkä ole kovin syventäviä. Monesti kuvat ja esimerkit ovat jostain kaukaa, eli luonto ulkoistuu niin kuin se ei koskisi minua.
- Todettiin myös, että barometrin tulokset haastavat biodiversiteettiryhmän miettimään viestintää. Onko aihe ollut liian suuri viestittävä. Tarpeen olisi saada pandemian ja biodiversiteetin yhteys viestitetyä. Kun viestitään uhkista, pitää myös viestiä mitä asialle ollaan tekemässä ja mikä kukin voi tehdä.
- Puheenjohtaja totesi, että YM:ssä on aluillaan kansallisen virkistyskäyttöstrategian valmistelu.

6. Biodiversiteettikysymykset Suomen meripolitiikan toimenpideohjelmassa – lainsäädäntöneuvos Sara Viljanen YM [Esitys on jaettu]

Sara Viljanen hoitaa mertensuojelun asioita ympäristöministeriössä. Suomen meripolitiikan linjauksista annettu Valtioneuvoston periaatepäätös 24.1.2019. Meripolitiikan ohjausryhmä on perustettu 2020 alussa ja sen toimikausi hallituskauden loppuun. Se koordinoi meripolitiikkaa ja valmistele toimenpideohjelmia. Työhön osallistuvat ministeriöt UM, SM, PLM, VM, OKM, MMM, LVM, TEM ja YM ja sitä johtaa valtioneuvoston kanslia. Meripolitiikan linjausten mukaisesti toimenpideohjelman painopiste on Itämeren ulkopuolella, eli valtamerillä.

Toimenpideluonnoksen biodiversiteettiliitännät

* Mertensuojelukokonaisuuteen ehdotettuja BD-liitännäisiä toimenpideluonnoksia:

- UNCLOS:n alaisen BBNJ-sopimuksen aikaansaaminen ja sopimuksen tehokkaan toimeenpanon edistäminen (etenkin arktisilla merialueilla), sopimusneuvottelu aavan meren alueella, johon kuuluu noin 70 % maailman meristä. Suomelle lähin aava meri löytyy arktisilta merialueilta, lähinnä keskinen Jäämeri.
- Merisuojelualueiden 30by30 -tavoitteeseen sitoutuminen ja keinovalikoiman kehittäminen (nk. OECM-toimet), eli 30 % merialueista suojeltuna vuoteen 2030 mennessä, mikä on myös EU:n tavoite ja se pyritään saamaan sitovaksi CBD:n tulevassa osapuolikokouksessa.
- Kattavan suojelualueverkoston perustaminen arktisille merialueille
- Merenpohjan hyvinvoinnin turvaaminen kaivannaistoiminnassa; aktivoituminen ISA-työssä, jossa Suomi on ollut passiivinen.

* Löyhemmin BD-liitännäisiä toimenpideluonnoksia:

- Meriroskia koskevan hallintakehikon parantaminen; globaali muovisopimus
- Afrikka-strategian sisältyvän meritavoitteen toteuttaminen
- VELMU-konseptia koskeva osaamisvienti
- Ilmastoliitännäiset sekä merentutkimusta koskevat toimenpide-ehdotukset

Suomen meripolitiikan linjaukset: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161319>

Keskustelua

Keskustelussa todettiin, että Suomi on sitoutunut jo poliittisesti 30by30-tavoitteeseen. Tavoitteen saavuttaminen tulee olemaan haastavaa, mutta ei mahdotonta. Kattavan suojelualueverkoston perustamisessa arktiselle merialueelle on tehty toistaiseksi vasta tunnustelemaa työtä, eikä esitystä alueista ole vielä tehty. Ensi viikolla on ensimmäinen Arktisen neuvoston alaisen virkamieskomitean ja meriasiantuntijoiden yhteiskokous (nk. SAO-based Marine Mechanism), joka keskittyy meriasioiden poliittiseen puoleen. Arktisen alueen meriasiat ovat poliittisesti arkaluonteisia.

7. Muut tehokkaat suojelutoimet/OECM-työn tilannekatsaus – erikoissuunnittelija Mervi Heinonen Metsähallitus [Esitys on jaettu]

Mervi Heinonen antoi tilannekatsauksen OECM-työryhmän työhön – Suojelualueiden verkosto ja sitä tukevat muut alueiden käyttöä ohjaavat monimuotoisuuden turvaamisen keinot. Työryhmä asetettiin 23.10.2019 ja sen työn on määrä päättyä 31.12.2020. Puheenjohtaja on Aulikki Alanen YM ja sihteeri Mervi Heinonen.

Työryhmälle asetetut tehtävät: 1) laatia ehdotus kansallisista periaatteista OECM-kohteiden määrittelymiseksi, 2) tehdä ehdotus tietojen kokoamisesta OECM-kohteiden selvittämiseksi, 3) tehdä ehdotus OECM-tietojen raportoinnista, 4) tehdä ehdotus kriteereistä suojeluosuuksien laskemiseksi (sisältäen OECM) sekä 5) ottaa kantaa seurannassa tarvittavien elinympäristökohtaisten suojeluosuuksien laskentaan.

Työryhmä on kokoontunut useita kertoja ja järjestänyt keväällä neljä sidosryhmätilaisuutta. Keskustelussa on olleet määritelmät ja kriteerit sekä potentiaaliset aluetyypit. OECM-alueen tunnistaminen perustuu CBD COP14/8 päätöksessä hyväksytyyn määritelmään ja siitä johdettuihin kriteereihin:

”Maantieteellisesti määritelty alue, muu kuin suojelualue, jota hallitaan, hoidetaan ja käytetään siten, että saavutetaan myönteisiä ja pitkäkestoisia vaikutuksia alueella esiintyvän luonnon monimuotoisuuden, mukaan lukien ekosysteemitointojen ja -palvelujen suojelussa sekä kulttuuristen, henkisten, sosioekonomisten ja muiden paikallisti merkittävien arvojen turvaamisessa.” Keskeiset kriteerit A–D, joita ei käyty läpi tässä. OECM-alueella voi olla myös jokin muu ensisijainen tavoite kuin biodiversiteetin suojelu, mutta sen tulee käytännössä turvata alueella esiintyvät luontoarvot. Käsitettä voidaan soveltaa maakohtaisesti, kuitenkin yhteismitallisesti EU:n ja kansainvälisten käytäntöjen kanssa. Suomenkielistä virallista nimeä OECM-alueille ei vielä ole.

Ensisijaisesti Suomessa tehdään aluksi näkyväksi mm. maa- ja metsätalouden piirissä jo tehty työ ja haetaan kriteerit täyttäviä OECM-alueita. Pitkällä tähtäimellä ja harkituilla jatkotoimilla mukaan saadaan myös uusia aluetyyppejä, jotka eivät vielä nyt tule kysymykseen.

Työryhmä on laatinut taulukon suojelualueiden ja ’suojeltujen alueiden’ (protected and conserved

areas) kokonaisuuden esittelemiseksi ja työstämisen avuksi.

Heinonen esitti kysymyksiä BD-seurantatyöryhmälle, joka toimii OECM:n ohjausryhmänä ja, jolle OECM raportoi. Mikä on loppuraportin kohderyhmä ja laajuus, kuinka laajasti taustoitetaan, että kuinka laaja kuuleminen järjestetään? Mikä on aikataulu, onko jatkoaika mahdollinen? Perusteena mm. EU:n biodiversiteettistrategia 2030- ja kansainvälisen post2020-prosessien viivästyminen Covid19 pandemian vuoksi. [BD-työryhmälle on ennen tätä kokousta lähetetty materiaali ja toiveet].

Marina von Weissenberg YM vastasi, että työryhmällä on mahdollisuus jatkoaikaan, ja että OECM-työssä on vastaavien hankkeiden normaalimenettely, eli lausuntopyyntö ja kuuleminen/seminaari. v. Weissenberg totesi OECM-työryhmän voivan tehdä oman ehdotuksensa raportoinnista ja uudesta aikataulusta.

Puheenjohtaja totesi, että tämä asia otetaan asialistalle myös seuraavaan kokoukseen.

Keskustelua

Todettiin, ettei tässä ole aikaa käydä läpi eri aluetyyppejä, mutta suojellut metsät tulevat OECM:n alle. Todettiin Miira Riipisen Kuntaliitto kysymyksiin, että OECM luetaan EU:n BD-strategian 30 % suojelupinta-alatavoitteeseen. Metsien suojelualuetilastointi on oma prosessinsa. Kaava-alueet tulevat mukaan pitkällä tähtäimellä.

8. Suomen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman 2012–2020 arvioinnin tulokset kiteytettynä – tutkija Ari-Pekka Auvinen SYKE

[https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Suomen_biodiversiteettistrategian_ja_toi\(58277\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Suomen_biodiversiteettistrategian_ja_toi(58277))

Ari-Pekka Auvinen meni suoraan tulosten arvioinnin yhteenvedoon, koska arviointia on esitelty jo eri tilaisuuksissa. Hankkeessa arvioitiin toimenpiteiden (105 kpl) toteutumista, kehityssuuntia sekä taloudellisia panoksia. [Katso tulokset esityksestä, joka on jaettu]

Tutkijaryhmä löysi parannettavaa:

Tarvitaan lisää kunniahimoa, selkeästi muotoiltuja ja mitattavia tavoitteita sekä niiden seuranta, selkeää vastuunjakoa, riittävät resurssit, aikataulusuunnitelma ja toteutuksen varhainen aloittaminen. On pidettävä mukana toimenpiteet, joilla on suuri tai keskisuuri potentiaali. Valitaan mahdollisimman laajasti vaikuttavia toimenpiteitä. Seurataan toteutusta, vaikutusta ja panostusta.

Viime keväänä pidettiin kuulemistilaisuudet ja tiedotettiin paljon. On usko siihen, että voidaan kääntää kehityssuunta 25 vuoden aikana. Luonnon monimuotoisuus on näkynyt ilahduttavasti mediassa.

Ekologisen siirtymän toteuttaminen ”luonnon monimuotoisuuden huomioiminen läpäisevästi kaikessa päätöksenteossa, siirtyminen jatkuvista tai lisääntyvistä paineista nettopositiiviseen vaikutukseen”

Tiivistettynä tutkijaryhmä esittää toimenpide-ehdotukset, jotka otetaan huomioon jatkotyössä ja uuden strategian ja toimintaohjelman valmistelussa. Tutkijaryhmän 62 toimenpideteemaa.

Julkaisu: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162392>

Tutkijaryhmä ehdottaa myös uusia painopisteitä, kuten

- Synergian lisääminen ja ristiriitojen välttäminen: 1) luonnon monimuotoisuus, 2) ilmastonmuutos ja 3) luonnonvarojen kestävä käyttö (ml. kiertotalous)
- Luonto ja terveys
- Strategioiden koherenssi
- Kokonaisvaltaiset ratkaisut (tutkimus ja politiikka)
- Taloudellisen ja informaatio-ohjauksen vahvistaminen, käyttäytymisen muutos (miten nettopositiivinen vaikutus voidaan saavuttaa käytännössä?)
- Valuma-alueelähetysmistavan voimistaminen
- Suomen globaali vastuu (kauppa ja tuotantoketjut)
- Saamelaiskulttuurin ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen yhteys
- Osaamisvienti ja valtioiden välinen yhteistyö

9. BD-strategian ja toimintaohjelman jatkosuunnitelmat vuosille 2020-2021. Lähetekeskustelu. – erityisasiantuntija Olli Ojala & ympäristöneuvos Mikko Kuusinen YM

Olli Ojala jatkoi Auvisen puheenvuorosta uuden kansallisen biodiversiteettistrategian vuoteen 2030 laatimisen valmistelusta. [Katso tausta esityksestä, joka on jaettu]

Kansallisessa strategiatyössä otetaan huomioon EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet sekä CBD:n bd-strategian keskeinen sisältö. Tarkoituksena on kansallisen strategian ja toimintaohjelman rikastaminen uusien innovaatioin. Tiedesparraus talvella 2021 ja sidosryhmäyhteistyö talvi/kevät 2021. Toimenpiteiden kehittäminen ja uusien synnyttäminen. Yhteiskunnan innostaminen kevät 2021.

Laatimisen periaatteet: osallisuus, synergia, oikeudenmukaisuus ja luonnon itseisarvo.

Laatimisen toimenpidekokonaisuudet, laatimisprosessi:

- Strategian ja toimintaohjelman valmistelu päätöksentekoon
- Sektorirajat ylittävä yhteistyö - valtavirtaistaminen
- Alueelliset biodiversiteettiohjelmat
- Yhteiskunnan biodiversiteettisitoumusten fasilointi
- Seurannan ja arvioinnin kehittäminen
- Viestintä

Keskustelua

Todettiin, että valmistautuminen prosessiin alkoi tänään tällä lähetekeskustelulla tässä kokouksessa. Ja laatimista käsitellään jatkossa lähes jokaisessa tämän bd-seurantatyöryhmän kokouksessa. Keskusteltiin mikä on bd-seurantatyöryhmän rooli – ei vain ohjausryhmänä toimiminen. Työ on hidas prosessi ja vaatii sitoutumista ja yhteishenkeä. Miten voitaisiin nopeuttaa prosessia. Todettiin myös, että on hyvä, kun pääsee osallistumaan. Valuma-aluekohtainen lähestymistapa, tiedesparraus, sidosryhmäyhteistyö saivat kiitosta. Muistutettiin ekosysteemilähestymistavasta. Avattiin keskustelu bd-seurantatyöryhmän roolista ja siitä millaisella kokoonpanolla varsinaista strategian ja toimenpideohjelman kirjoitustyötä tehdään, eli mikä on tehokas toimintatapa. Todettiin vielä, että puolivälin tarkastelu on tarpeen ja on oltava kunnollinen seurannan ja vaikuttavuuden arviointi.

Puheenjohtaja päätti keskustelun toteamalla, että tämä oli lähetekeskustelu ja ensi kokouksessa keskustellaan tarkemmin toteutuksesta ja bd-seurantatyöryhmän roolista.

10. Muut asiat

Esille ei tullut muita asioita.

11. Seuraavat kokoukset

Tiistai 10.11.2020 kello 13.00–15.00

Tiistai 15.12.2020 kello 9.30–11.30

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Tarja Haaranen päätti kokouksen kello 11.02.

Puheenjohtaja

Tarja Haaranen, ympäristöministeriö

Sihteeri

Marja Pylvänäinen, Suomen ympäristökeskus

Jakelu: Työryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet, sihteerit ja pysyvät asiantuntijat.